

має ключове значення для підвищення обороноздатності держави та забезпечення соціальної справедливості. Для вдосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту у ДФТГ в Україні необхідно усунути не внормованість правового статусу членів добровольчих формувань територіальних громад, шляхом його деталізації та розширення і прирівняння до статусу військовослужбовця. Але з обов'язковим врахуванням специфіки їх залучення до підготовки і виконання завдань ТрО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про основи національного спротиву: Закон України від 16. 07. 2021 № 1702-IX. // *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>
2. Шопіна І. М. Система соціального-правового захисту військовослужбовців та членів добровольчих формувань територіальних громад // *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2023. №3 С. 87-94. URL: https://apsvot.edu.ua/wpcontent/uploads/2023/visnyk_3/shopina.pdf
3. Теремецький В. І., Кельбя С. Г. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту військовослужбовців в Україні // *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2022. Вип. 4. С. 112–118. URL: http://nvppp.in.ua/vip/2022/4/teremetskyi_kelbia.pdf
4. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII. *Верховна Рада України* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>.
5. Цельєв О., Бідонько Х. Про соціальні гарантії членів добровольчих формувань територіальних громад // *Центр дослідження верховенства права НаУКМА*.—2023. URL: <https://ruleoflaw.org.ua/dfth-social-guarantees>
6. Міністерство оборони України. Офіційний сайт. URL: <https://www.mil.gov.ua/>
7. Сили територіальної оборони Збройних Сил України. Офіційний сайт. URL: <https://tro.mil.gov.ua/>

ВАРГА ЗЛАТА МИХАЙЛІВНА

курсант Національної академії Служби безпеки України

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ СПІВРОБІТНИКІВ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ

Питання адміністративно-правового захисту співробітників Служби безпеки України набуває стратегічного значення в умовах триваючої збройної агресії РФ проти України, дії правового режиму воєнного стану та зростання гібридних загроз. Специфіка службової діяльності персоналу СБ України, яка пов'язана із безпосереднім забезпеченням державної безпеки, здійсненням контррозвідувальних заходів та боротьбою з тероризмом, зумовлює екстремальний рівень професійного ризику. Це актуалізує потребу у теоретичному переосмисленні та практичному вдосконаленні системи юридичних гарантій, що покликані нівелювати загрози життю, здоров'ю та майну цих фахівців, а також забезпечити належний соціальний рівень їхнім родинам.

Фундаментом адміністративно-правового статусу співробітників СБ України є комплекс нормативно-правових актів, серед яких визначальну роль відіграє Закон України «Про Службу безпеки України» [1]. Даний акт не лише окреслює функціональні межі діяльності служби, а й детермінує зміст прав та обов'язків співробітників, регламентує режим проходження служби та встановлює базові механізми правового захисту.

З огляду на те, що більшість співробітників СБ України мають статус військовослужбовців, на них поширюється дія Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [2]. Це забезпечує інтегрований підхід до реалізації їх політичних, соціально-економічних та особистих прав. Важливою ознакою стабільності такого захисту є принцип збереження права на пільги після звільнення зі служби за віком, станом здоров'я або вислугою років.

Адміністративно-правові гарантії захисту військовослужбовців СБУ мають дворівневу структуру: захист самої особи під час виконання службових повноважень та захист членів їх сімей. Діючи від імені держави, співробітники СБ України наділені статусом представників влади, що передбачає презумпцію законності їхніх дій та особливий порядок притягнення до відповідальності. Закон забезпечує недоторканність їхньої особи, а також охорону честі та гідності.

Окремим аспектом захисту є забезпечення конфіденційності – належність співробітників до оперативних підрозділів становить інформацію з обмеженим доступом. Державний захист також поширюється на осіб, які надають конфіденційне сприяння органам безпеки. Гарантування анонімності та безпеки таких осіб є критичною умовою ефективності оперативно-службової діяльності.

У контексті соціально-забезпечувального складника захисту, особливе місце посідають механізми матеріальної компенсації. Держава гарантує виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності (каліцтва) військовослужбовців СБ України. Порядок цих виплат деталізований у відповідних актах СБ України, що мінімізує суб'єктивізм у процесі їх призначення [3].

Проведений аналіз свідчить, що адміністративно-правовий захист співробітників СБ України та їх сімей є не лише гуманітарним питанням, а й запорукою інституційної стійкості всієї системи національної безпеки. Ефективність діяльності СБ України безпосередньо корелює з рівнем захищеності персоналу. Попри наявність ґрунтовної нормативної бази, динаміка сучасних загроз вимагає постійної адаптації законодавства. Пріоритетними напрямками вдосконалення мають стати: імплементація найкращого досвіду країн НАТО щодо соціальної підтримки комбатантів, діджиталізація процесів отримання пільг та посилення відповідальності за втручання в діяльність співробітників спецслужб. Розвиток цих підходів сприятиме підвищенню престижу професії та збереженню кадрового потенціалу СБУ в складних умовах сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2229-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення: 24.03.2026).
2. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20 груд. 1991 р. № 2011-ХІІ. / *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1992. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 24.03.2026).
3. Порядок призначення та виплати у Службі безпеки України одноразової грошової допомоги, передбаченої постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» : Наказ Центрального управління Служби безпеки України від 08 серп. 2022 р. № 229. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0935-22#Text> (дата звернення: 24.03.2026).